

Liviu Rebreanu

1920

CONTEXTUALIZARE ȘI ÎNCADRARE

Emblemă a spiritului fundamental realist al lui Liviu Rebreanu, *Ion* este inspirat din idealurile vieții țărănești ale Ardealului de la începutul sec. al XX-lea, dar și de **cele 3 experiențe de viață ale autorului**, pe care le transpune în romanul său: **1. gestul țăranului care a sărutat pământul „ca pe o ibovnică”, 2. vorbele lui Ion Pop al Glanetașului, care îi mărturisește că toate necazurile țăranului vin din absența pământului, și 3. bătăia primită de la tată de o fată cu zestre din pricina unui țăran sărac.** Criticul literar Eugen Lovinescu definește romanul lui Rebreanu ca fiind „*cea mai puternică creație obiectivă a literaturii române*”, prin forța realistă cu care scriitorul transpune universul rural.

Publicat în anul **1920**, *Ion* este un **roman realist, de tip obiectiv**, fiind o creație epică în proză, de mari dimensiuni, cu o acțiune complexă și complicată, desfășurată pe mai multe planuri narative, cu un conflict însemnat, ce antrenează personaje numeroase, astfel realizându-se o imagine amplă asupra vieții. **Caracterul realist** este conferit de *tematica socială, obiectivitatea perspectivei narative, legătura dintre personaje și mediul din care acestea provin, personajele tipologice, lipsa idealizării cadrului, acțiunea bazată pe mimesis* (reprezentarea veridică și verosimilă a realității), *stilul sobru, tehnica detaliului*, dar și **caracterul monografic**. **Caracterul monografic** este susținut de surprinderea veridică ale unor aspecte ce conturează lumea rurală: obiceiuri și tradiții (nașterea, nunta, înmormântarea, hora, jocul popular, portul popular), relații sociale și economice (stratificarea socială a satului), relații de familie, instituțiile satului (biserica și școala).

TEMA

- este derivată din percepția experiențială a autorului asupra lumii satului și condiției țăranului
- în prim-plan: **PROBLEMATICA PĂMÂNTULUI** (*dorința de ascensiune socială în satul adrelesc al sec. XX*)
- dublată de **TEMA IUBIRII, A FAMILIEI și A DESTINULUI**

TITLUL

- dat de numele personajului principal, eponim, Ion, devenit **exponent al țărănimii** prin *dragostea pentru pământ*, dar individualizat prin modul în care îl obține:
 - atât Ion al Glanetașului, cât și Vasile Baciș, au dobândit averea în același mod: căsătoria „sărântocului” cu o fată cu zestre, însă Ion se comportă diferit, **INDIVIDUALIZÂNDU-SE**:
 1. o face pe Ana de rușine în fața satului înainte de nuntă
 2. vrea să se întoarcă la Florica, devenită nevasta lui George Bulbuc

PERSPECTIVA NARATIVĂ

- narator obiectiv, omniscient și omniprezent - detașat
- narațiune la pers. a III-a, perspectivă obiectivă

CONFLICTUL

- **central:** *LUPTA PENTRU PĂMÂNT ÎN SATUL TRADIȚIONAL* (respectul comunității era condiționat de avere)
- **exterior:** *ION AL GLANEȚĂȘULUI - VASILE BACIU*
- **interior:** „*GLASUL PĂMÂNTULUI*” - „*GLASUL IUBIRII*” (**nu** sunt manifestate simultan)

STRUCTURĂ ȘI COMPOZIȚIE

- alcătuit din **2 părți**:
 - „*Glasul pământului*”
 - „*Glasul iubirii*”
- **simetria** compoziției evidențiază:
 - temele romanului
 - patimile personajului principal
- **titlurile** celor **13 capitole** sunt **REZUMATIVE**:
„*Iubirea*”, „*Rușinea*”, „*Nunta*”, „*Sărutarea*”, „*Ștreangul*”
- discursul narativ are un „*Început*” și un „*Sfârșit*”
- sunt dezvoltate **2 planuri narrative (paralele)**:
 1. *VIAȚA ȚĂRĂNIMII*
 2. *VIAȚA INTELECTUALITĂȚII*
 - planul **țărănimii** - urmărește destinul lui **Ion**
 - planul **intelectualității** - „stâlpii” comunității: **preotul Belciug și învățătorul Herdelea**
 - cele 2 planuri se întrepătrund în **SCENA HOREI**
 - prin **TEHNICA CONTRAPUNCTULUI** sunt înfățișate în ambele planuri o anume temă/moment/conflict esențial:
 - I. **nunta Anei cu Ion** (țărănimea) corespunde cu **nunta Laurei cu George Pinte** (intelectualitatea)
 - II. **conflictul Ion - Vasile** (țărănimea) corespunde cu **conflictul preot - învățător** (intelectualitatea)

construcție **ciclică** - impresie de **SFEROID**

SIMETRIA INCIPIT - FINAL (realizată cu ajutorul tehnicii detaliului semnificativ)

INCIPIT (cap. 1)	FINAL (cap. 13)
drumul <u>către</u> sat	drumul care <u>iese</u> din sat
imaginea casei lui Herdelea	imaginea casei lui Herdelea
întrearea în sat = întrearea în ficțiune	ieșirea din sat = ieșirea din ficțiune
imaginea Hristosului: „ <i>pe o cruce strâmbă, un Hristos cu fața spălăcită de ploii</i> ” ⇓ emblema tragicului anticipează o <u>lume desacralizată</u>	imaginea Hristosului: „ <i>pe crucea din lemn, Hristos cu o față poleită, parcă-i mângâia</i> ” ⇓ speranța, împăcarea accentuează <u>revenirea la sacru</u>
cr. lit. Nicolae Manolescu: „ <i>Intrăm și ieșim ca printr-o poartă din roman</i> ”	

TÎMPUL ȘI SPAȚIUL

- nu beneficiază de convențiile obișnuite ale ancorării narrative, ci sunt integrate firesc în firul evenimentelor din fluxul vieții unei zile de **duminică** în **satul Pripas**, într-o **vară**
- **satul transilvănean** (**detalii toponimice** date de narator: *Armandia, Cluj, Someș, Bistrița* etc.)

SUBIECTUL

- se construiește prin **înlănțuirea cronologică** a secvențelor narative, dublată de **alternarea** celor 2 planuri narative

PLANUL ȚĂRĂNIMII	„Glasul pământului”	„Glasul iubirii”
EXPOZIȚIUNEA	<ul style="list-style-type: none"> - acțiunea romanului începe într-o zi de duminică, în care locuitorii satului Pripas se află la horă în curtea Todosiei - SCENA HOREI este relevantă deoarece așezarea sătenilor reflectă RELAȚIILE SOCIALE: <ul style="list-style-type: none"> • separarea celor 2 grupuri de bărbați respectă stratificarea socială (primarul și țărani bogăți discută separat de ceilalți țărani) • lipsa pământului = lipsa demnității (în satul tradițional) • atitudinea celui sărac: „Pe de lături, ca un câine la ușa bucătăriei, trage cu urechea și Alexandru Glanetașu, dornic să se amestece în vorbă, sfiindu-se totuși să se vâre între cei bogați” <ul style="list-style-type: none"> • intelectualii satului privesc „petrecerea poporului” fără să se amestece în joc. 	
INTRIGA	<ul style="list-style-type: none"> - marcată de hotărârea lui Ion de a o lua pe Ana cea bogată la joc, deși o place pe Florica cea săracă - confruntarea verbală Ion - Vasile Baciu (horă) - „sărăntocul” vrea să-i ia fata, promisă deja unui țaran bogat - George Bulbuc - Ion se va răzbuna: o lasă pe Ana însărcinată pt. a-l determina să accepte nunta. 	
DESF. ACȚIUNII	<ul style="list-style-type: none"> - SCENA NUNȚII - apogeul ascensiunii lui Ion, încheie prima parte a romanului - nunta ține 3 zile și implică o desf. ritualică - atitudinea mirelui: așezat în mod ironic între Ana și Florica 	<ul style="list-style-type: none"> - prezintă DEZUMANIZAREA PROTAGONISTULUI ÎN GOANA DUPĂ PĂMNÂNT - la nuntă, Ion nu cere acte pentru zestrea Anei, se simte înșelat și devine violent cu Ana: <i>femeia este alungată pe rând din casa soțului și din cea a tatălui</i> - este urmărită drama Anei, care înțelege că s-a complăcut într-o iluzie - vestea căsătoriei Florica - George adâncește nefericirea lui Ion, care căpătase între timp pământurile - Ion se împrietenește cu George ca pretext pentru a o vedea pe Florica

PLANUL ȚĂRĂNIMII	„Glasul pământului”	„Glasul iubirii”
PUNCTUL CUMINANT		<ul style="list-style-type: none"> - aflând vestea de la Savista, Ana se spânzură - la scurt timp, copilul lor Petrișor moare - <i>Ion nu resimte nici regret, nici conștiința vinovăției</i> - își propune să o <i>recâștige</i> pe Florica după scena de iubire petrecută în câmp, sub același pom unde născuse Ana cu un în urmă
DEZNODĂ- MÂNTUL		<ul style="list-style-type: none"> - TRAGIC: Ion moare, fiind ucis de George cu o sașă - George (instrument al destinului) - arestat - Florica rămâne singură - averea lui Ion revine Bisericii

PLANUL ÎNTELECTUALITĂȚII	
învățătorul Herdelea	preotul Belciug
- construit pe rivalitatea pt. autoritate în sat dintre cei doi	
STATUTUL ÎNV. HERDELEA: <ul style="list-style-type: none"> - are familie, spre deosebire de preot: soție, un fiu (poetul visător Titu), 2 fete de măritat (Laura și Ghighi) - casa lui este construită pe pământul Bisericii, cu învoirea preotului 	STATUTUL PREOTULUI BELCIUG: <ul style="list-style-type: none"> - caracter tare - rămas văduv de tânăr - se dedică total comunității - visul său: construirea unei noi biserici în sat - romanul se încheie cu sărbătoarea sfințirii bisericii
<ul style="list-style-type: none"> - relațiile dintre preot și învățător se degradează din cauza <i>atitudinii lor diferite față de faptele lui Ion</i> - învățătorul se simte amenințat cu izgonirea din casă - mărturisirea lui Ion cum că învățătorul i-a scris jalba determină conflictul ÎNVĂȚĂTOR - AUTORITĂȚII AUSTRO-UNGARE - îi generează învățătorului probleme de conștiință națională, votându-l inutil pe candidatul maghiar la alegeri 	

SCENE SEMNIFICATIVE:

- **SCENA SĂRUTĂRII PĂMÂNTULUI**
- **SCENA MORȚII LUI ION:** „mor ca un câine!”

SCENA SĂRUTĂRII PĂMÂNTULUI

- repr. **punctul de geneză** al romanului
- justifică deciziile lui Ion
- **pământul** capătă **duble valențe**:
 - privilegiul lui Ion
 - blestemul lui Ion

„Apoi încet, cucernic, fără să-și dea seama, se lăsă în genunchi, își coborî fruntea și-și lipi buzele cu voluptate de pământul ud.”

„Acuma, stăpân al tuturor pământurilor, râvnea să le vază, să le mângâie ca pe niște ibovnice credincioase.”

- naratorul dezvăluie **mecanismele interioare** ale unei vieți disputate între **2 patimi ce fuzionează, devenind una.**
- în sărutarea pământului **cele 2 glasuri se contopesc**: „Glasul pământului” și „Glasul iubirii”
- Ion **nu** mai este doar *țăranul parvenit, insensibil și imoral*, toate greșelile îi sunt **iertate** în numele unei **valori** percepute ca **absolută**: **PĂMÂNTUL**

- se disting cuvinte din **sfera EROTICULUI**:

„trupul”, „s-a dezbrăcat”, „corpul gol, ispititor”, „poftă sălbatică”, „sărutări”, „voluptate”

- sunt surprinse și **manifestările interioare** al protagonistului: „râvnea”, „dorea”, „era pătruns”, „îi râdeau ochii”, „îl cuprinse o poftă”

PERSONAJELE

- specific realiste
- tipice pentru o anumită categorie socială
- „*exponenți ai clasei și generației*” (G. Călinescu)
- condiționate de mediul din care provin și în care trăiesc

ION:

- personaj **principal, eponim și „rotund”**
- **TEHNICA BASORELIEFULUI**
- **TEHNICA CONTRAPUNCTULUI**
- personaj **monumental, complex**
- întrunește **însușiri contradictorii**:
 - **viclenie - naivitate**
 - **gingășie - brutalitate**
 - **insistență - cinism**
- la **începutul** romanului, i se realizează un **portret favorabil** - acțiunile sale sunt **motivate** de *nevoia de a-și depăși condiția*
- în goana pătimașă după avere, **Ion SE DEZUMANIZEAZĂ** treptat
- **moartea sa = expresia intenției moralizatoare a autorului**
- în construcția personajului se întrunesc **mai multe tipologii realiste**:
 - **țăranul sărac**
 - **arivistul fără scrupule** (folosește femeia ca mijloc de parvenire)
 - **ambitiosul dezumanizat de lăcomie**

ANA și FLORICA:

- conturate **antitetic**
- reprezintă **cele 2 patimi** ale protagonistului: **PĂMÂNTUL și IUBIREA**

PARTICULARITĂȚI STILISTICE

- stilul este **sobru, neutru, impersonal**
- „**stilul cenușiu**” specific prozei realiste
- autorul respectă **autenticitatea limbajului regional**

CONCLUZIE

Așadar, literatura română datorează romanului *Ion* **începutul modernizării speciei**, într-un efort creator titanic, ce îi asigură acestui „**geniu fără talent**” (cum a fost numit Rebreanu) un loc important în **galeria ctitorilor prozei autohtone de o certă valoare estetică**. Astfel, romanul *Ion* este o **capodoperă realistă interbelică**, ce are în centru „*patima lui Ion, ca formă a instinctului de posesiune*” (N. Manolescu).

Maria Dîns
WWW.MARIADIUS.COM